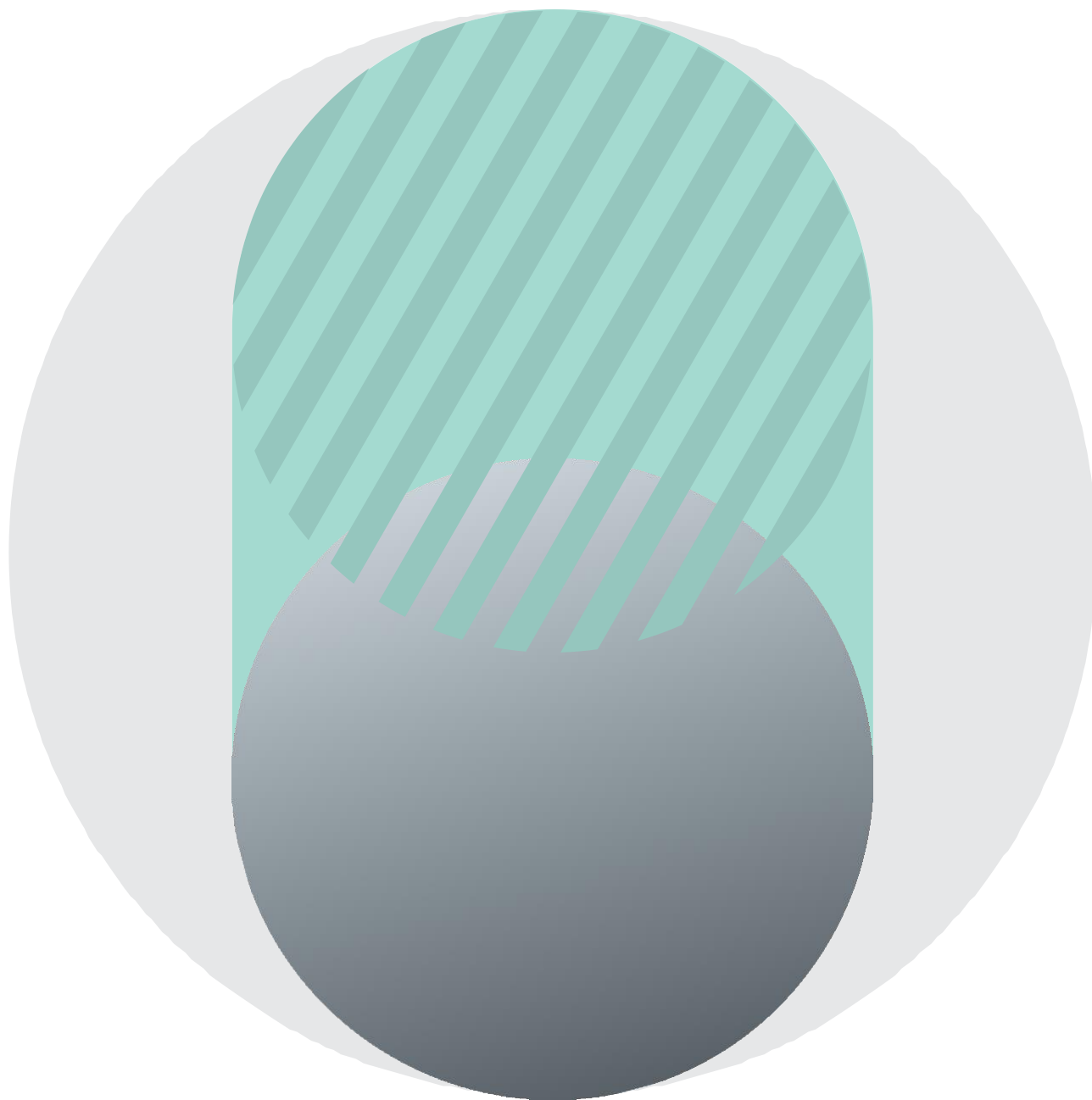
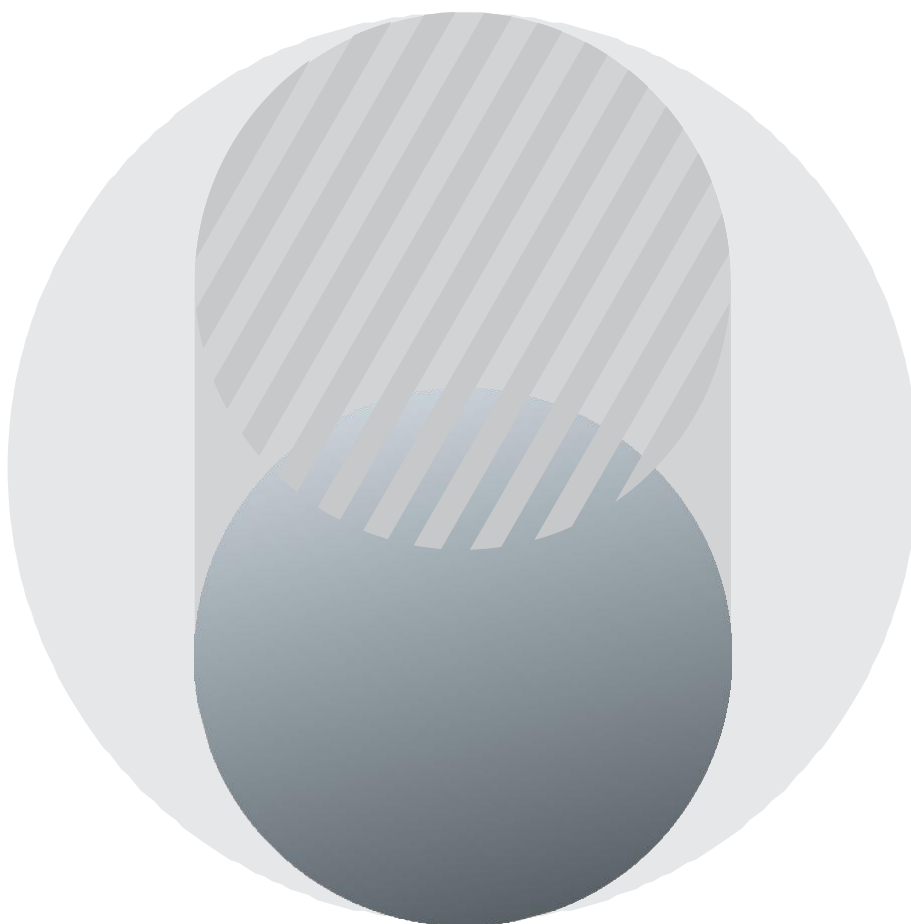

Zeszyt metodologiczny
Międzynarodowy handel usługami

Methodological report
International trade in services

Zeszyt metodologiczny **Międzynarodowy handel usługami**

Methodological report
International trade in services

Główny Urząd Statystyczny Statistics Poland
Warszawa 2024

Opracowanie merytoryczne Content-related works

Główny Urząd Statystyczny, Departament Handlu i Usług

Zespół autorski Editorial team

Agnieszka Kaźmierczak, Dorota Szewczyk, Edyta Wojtasik, Agnieszka Adamska, Ewelina Pazera

Kierujący Supervisor

dr Agnieszka Matulska-Bachura

Zeszyt metodologiczny zaopiniowany przez Komisję Metodologiczną Głównego Urzędu Statystycznego

Methodological report approved by Statistics Poland Methodological Commission

Publikacja dostępna na stronie

Publication available on website

<https://stat.gov.pl>

Przy publikowaniu danych GUS prosimy o podanie źródła

When publishing Statistics Poland data — please indicate the source

Metadane

Tytuł zeszytu metodologicznego	Zeszyt metodologiczny Międzynarodowy handel usługami
Autor	Departament Handlu i Usług, Główny Urząd Statystyczny
Zakres podmiotowy badania	Rezydenci - podmioty gospodarki narodowej, które uczestniczą w międzynarodowym obrocie usługami (nabycie lub dostarczenie usług), w tym również jednostki sektora finansów publicznych
Zakres przedmiotowy badania	Wartość usług dostarczonych i nabytych w ramach międzynarodowego handlu usługami według rodzaju usługi oraz kraju kontrahenta lub organizacji międzynarodowej
Rodzaj i metoda badania	Badanie pierwotne, pełne, ciągłe (stałe)
Narzędzia zbierania danych / źródła danych	Narzędzie: formularze na Portalu Sprawozdawczym Źródła danych: – DNU-K Kwartalne sprawozdanie o międzynarodowej wymianie usług; – DNU-R Roczne sprawozdanie o międzynarodowej wymianie usług; – MF VAT 01 – dane dotyczące osób fizycznych będących podatnikami VAT i pozostałych podmiotów będących podatnikami VAT; – MF JPK_VAT 01 - dane dotyczące osób fizycznych będących podatnikami VAT i pozostałych podmiotów będących podatnikami VAT (dane według JPK_VAT); – NBP PEGAZ – dane kwartalne i roczne pochodzące z bilansu płatniczego z zakresu podróży rezydentów za granicę i nierezydentów do Polski; usług pośrednictwa finansowego mierzonego pośrednio (FISIM); kosztów transportu, dla których bazą warunków dostaw jest FOB¹; wydatki z tytułu transportu poniesione przez osoby prywatne; usług ubezpieczeniowych i emerytalnych opracowanych w oparciu o metodologię obowiązującą w ramach wytycznych do bilansu płatniczego na podstawie danych uzyskanych w badaniu <i>Międzynarodowy handel usługami</i>; usług telekomunikacyjnych, nadawczych lub elektronicznych pozyskanych w ramach procedury VAT OSS; usług rządowych wynikających z pobierania opłat celnych i rolnych przez instytucje Unii Europejskiej; – gospodarka nieobserwowana w zakresie działalności nielegalnej.
Prezentacja rezultatów badania	Publikacje Rocznik statystyczny handlu zagranicznego Informacje sygnałne roczne Usługi biznesowe Tablice publikacyjne Międzynarodowy handel usługami według cech przedsiębiorstwa Międzynarodowy handel usługami według sposobów świadczenia usług
Wykorzystywane klasyfikacje	Rozszerzona Klasyfikacja Usług w Bilansie Płatniczym (EBOPS)
Data opracowania zeszytu metodologicznego	Listopad 2024 r.

¹ FOB Free On Board (dostarczony na statek) – oznacza, że sprzedający dostarcza towary do kupującego na pokładzie statku wyznaczonego przez kupującego w oznaczonym porcie załadunku albo, gdy spowoduje dostęp towarów. Ryzyko utraty lub uszkodzenia towarów przechodzi na kupującego, gdy towary znajdują się na pokładzie statku i kupujący ponosi wszelkie koszty od tego momentu (Incoterms; Biznes.gov.pl)

Metadata

Title of the methodological report	Methodological report International trade in services
Author	Trade and Services Department, Statistics Poland
Scope of the survey	Residents - national economy entities who participate in international trade in services (acquisition or provision of services), including entities of the public finance sector
Objective scope of the survey	Value of service provided/acquired within the international trade in services by kind of service and partner country or international organization
Survey type and method	Primary, complete and continuous survey
Tools of data collection/data sources	Tool: Questionnaires in the Reporting Portal application Data sources: – DNU-K Quarterly questionnaire on international trade in services; – DNU-R Annual questionnaire on international trade in services; – MF TVA 01 – data on natural persons who are TVA payers and other TVA payers; – MF JPK_TVA 01 – data on natural persons who are TVA payers and other TVA payers (data by JPK_TVA); – NBP PEGAZ – quarterly and annual data from balance of payments on residents' travel abroad and non-residents' travel to Poland; financial intermediation services indirectly measured (FISIM); transport costs included in the value of imported goods for which FOB¹ is the basis of delivery terms; international transport expenditures incurred by private persons; insurance and pension services data which are collected within <i>International trade in services</i> survey and are compiled by Narodowy Bank Polski in accordance with balance of payments requirements; telecommunication, broadcasting or electronic services collected within TVA OSS procedure; government services related to the charge of customs and agricultural duties for the EU institutions; – Non-observed economy in scope of illegal activity.
Presentation of survey results	Publications Statistical yearbook of foreign trade statistics Annual news releases Business services Publication tables International trade in services by enterprise characteristics International trade in services by modes of supply
Classifications used	Extended Balance of Payment Services Classification (EBOPS)
Date of methodological report	November 2024

Spis treści

Contents

Metadane	3
Metadata	4
Spis treści.....	5
Contents.....	5
Ważniejsze skróty	6
Major abbreviations.....	6
Wstęp.....	8
Introduction.....	9
1. Rys historyczny i zmiany w badaniu	10
1. Historical outline and changes in the survey	10
2. Zakres podmiotowy i przedmiotowy badania	10
2. Subjective and objective scope of the survey	10
2.1. Zakres podmiotowy.....	10
2.1. Subjective scope.....	10
2.2. Zakres przedmiotowy.....	11
2.2. Objective scope.....	11
3. Rodzaj i metoda badania	13
3. Survey type and method	13
4. Narzędzia zbierania danych/źródła danych	13
4. Tools of data collection/data sources.....	13
4.1. Narzędzia zbierania danych.....	13
4.1. Tools of data collection.....	13
4.2. Źródła danych	14
4.2. Data sources.....	14
5. Zmienne występujące w badaniu.....	14
5. Variables present in the survey	14
6. Organizacja i zarządzanie realizacją badania.....	15
6. Organisation and management of the survey	15
6.1. Zarządzanie realizacją badania.....	15
6.1. Management of the survey	15
6.2. Częstotliwość badania	15
6.2. Frequency of the survey.....	15
6.3. Obowiązek udziału w badaniu.....	16
6.3. Obligation to participate in the survey	16
6.4. Metody pozyskiwania danych i ich kontrola	16
6.4. Data collection methods and their control	16
6.5. Opracowanie wyników	17
6.5. Compilation of final results.....	17
7. Sposób prezentacji wyników badania.....	20
7. Way of presentation of the survey results	20
8. Ocena jakości badania.....	20
8. Assessment of the quality of the survey	20
Bibliografia	21
Bibliography	21
Załączniki	22
Appendices	22

Ważniejsze skróty

Major abbreviations

Skrót Abbreviation	Znaczenie Meaning
CIF	Koszt, ubezpieczenie i fracht Cost, insurance and freight
DNU-K	Kwartalne sprawozdanie o międzynarodowej wymianie usług Quarterly questionnaire on international trade in services
DNU-R	Roczne sprawozdanie o międzynarodowej wymianie usług Annual questionnaire on international trade in services
EBOPS	Rozszerzona Klasyfikacja Usług w Bilansie Płatniczym Extended Balance of Payments Services Classification
EBS	Europejska Statystyka Gospodarcza European Business Statistics
ESS	Europejski System Statystyczny European Statistical System
Eurostat	Europejski Urząd Statystyczny European Statistical Office
FISIM	Usługi pośrednictwa finansowego mierzone pośrednio Financial intermediation services indirectly measured
FOB	Dostarczony na statek Free On Board
GUS	Główny Urząd Statystyczny Statistics Poland
ISO	Międzynarodowa Organizacja Normalizacyjna International Organization for Standardization
MHU ITS	Międzynarodowy handel usługami International trade in services
MoS	Międzynarodowe dostarczanie usług według sposobów ich świadczenia International trade in services by modes of supply
MSITS 2010	Podręcznik ds. Statystyki Międzynarodowego Handlu Usługami 2010 Manual on Statistics of International Trade in Services 2010
NBP	Narodowy Bank Polski Narodowy Bank Polski
OECD	Organizacja Współpracy Gospodarczej i Rozwoju Organization for Economic Co-operation and Development
OSS	Punkt Kompleksowej Obsługi One Stop Shop
PBSSP	Program Badań Statystycznych Statystyki Publicznej Statistical Survey Program of Official Statistics
PS	Portal Sprawozdawczy Reporting Portal
RP	Rzeczpospolita Polska Republic of Poland
SIB	System Informatyczny Badania IT Survey System
STEC	Międzynarodowy handel usługami według cech przedsiębiorstwa Trade in Services by Enterprise Characteristics
US Kielce	Urząd Statystyczny w Kielcach Statistical Office in Kielce

Skrót Abbreviation	Znaczenie Meaning
VAT TVA	Podatek od towarów i usług Tax on value added
WTO	Światowa Organizacja Handlu World Trade Organization

Wstęp

Celem niniejszego dokumentu jest przedstawienie zasad metodologiczno-organizacyjnych w zakresie opracowywania danych o międzynarodowym handlu usługami zastosowanych w ramach badania *Międzynarodowy handel usługami* (symbol badania 1.51.09 wg PBSSP).

Badanie *Międzynarodowy handel usługami* (MHU) jest badaniem realizowanym przez Główny Urząd Statystyczny przy współpracy z Narodowym Bankiem Polskim. Celem tego badania jest pozyskanie, opracowanie i prezentacja danych dotyczących obrotów realizowanych w międzynarodowej wymianie usług w zakresie ich nabycia od nierezydentów oraz ich dostarczenia nierezydentom w podziale według rodzajów świadczonych usług i kraju kontrahenta lub organizacji międzynarodowej. Jest to również główne źródło informacji niezbędnych do uzupełnienia bilansu płatniczego RP w ramach rachunku bieżącego w zakresie danych o usługach. Natomiast w statystyce rachunków narodowych dane te są uwzględniane w rachunku podaży i wykorzystania wyrobów i usług, a także w sektorze zagranica przedstawiającym relacje ekonomiczne między gospodarką narodową i zagranicą.

Podstawą prawną prowadzonych badań w Polsce jest ustawa z dnia 29 czerwca 1995 r. o statystyce publicznej (Dz. U. z 2023 r. poz. 773) oraz rozporządzenie Rady Ministrów w sprawie programu badań statystycznych statystyki publicznej (PBSSP) na dany rok. Z uwagi na fakt, że dane pozyskiwane w ramach badania *Międzynarodowy handel usługami* są również źródłem danych wynikających z członkostwa w Unii Europejskiej, dodatkowo taką podstawę stanowi również rozporządzenie Komisji (UE) nr 555/2012 z dnia 22 czerwca 2012r. zmieniające rozporządzenie (WE) nr 184/2005 Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie statystyki Wspólnoty w zakresie bilansu płatniczego, międzynarodowego handlu usługami i zagranicznych inwestycji bezpośrednich w odniesieniu do aktualizacji wymogów dotyczących danych oraz definicji (Dz. Urz. UE L 166 z 27.06.2012). Ponadto, wszelkiego rodzaju międzynarodowe wytyczne metodologiczne określające sposób i zakres opracowywania statystyk z zakresu MHU znajdują się w Podręczniku ds. Statystyki Międzynarodowego Handlu Usługami 2010 (MSITS 2010). Realizowane badanie jest spójne z wymaganiami i metodologią międzynarodową, które są definiowane w wyżej wymienionych dokumentach.

Począwszy od stycznia 2021 r. obowiązuje Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2019/2152 z dnia 27 listopada 2019 r. w sprawie europejskiej statystyki gospodarczej uchylające 10 aktów prawnych w dziedzinie statystyki gospodarczej (Dz. Urz. UE L 327, 17.12.2019), które stanowi podstawę prawną do opracowywania i publikowania danych o międzynarodowym handlu usługami według cech przedsiębiorstwa (STEC) oraz sposobów świadczenia usług (MoS).

Niniejsze opracowanie składa się z 8 rozdziałów. Przedstawiono w nich rys historyczny badania, zakres podmiotowy i przedmiotowy badania, a także opisano jego charakterystykę z punktu widzenia pozyskiwania danych, opracowywania wyników, jak również ich publikowania i oceny jakości badania.

Punktem wyjścia niniejszego opracowania jest opis metodologii badania MHU obowiązującej w 2023 r. Przewidywana jest systematyczna aktualizacja elektronicznej wersji tego zeszytu metodologicznego.

Introduction

The aim of this document is to present methodological and organisational rules for compiling data on international trade in services applied within *International trade in services* survey (symbol 1.51.09 according to PBSSP).

International trade in services (ITS) survey is the survey carried out by Statistics Poland in co-operation with Narodowy Bank Polski. The aim of this survey is to collect, compile and present data on the value of international trade in services in terms of their acquisition from non-residents and their provision to non-residents broken down by a type of service and a partner country or an international organization. It is also the main source of data necessary to complete the Republic of Poland's balance of payments in the current account part regarding service data. Whereas in national accounts statistics those data are included in supply and use tables, as well as in the rest of the world sector which shows the economic relations between the national economy and the rest of the world.

The legal basis for the surveys carried out in Poland are the Act on Official Statistics of 29 June 1995 (Journal of Laws 2023, item 773) and the Regulation of the Council of Ministers on the Statistical survey program of official statistics (PBSSP) for a given year. As the data collected in the *International Trade in Services* survey is also a source of data to compile and provide national datasets resulting from the membership in the European Union, in addition, such a basis is also provided by the Commission Regulation (EU) No 555/2012 of 22 June 2012 amending Regulation (EC) No 184/2005 of the European Parliament and of the Council on Community statistics concerning balance of payments, international trade in services and foreign direct investment, as regards the update of data requirements and definitions (OJ L 166, 27/06/2012). In addition, all kinds of international methodological guidelines defining methods and coverage of the ITS statistics compilation is laid down in the Manual on Statistics of International Trade in Services 2010 (MSITS 2010). The survey carried out is consistent with the international requirements and methodologies that are defined in the aforementioned documents.

Moreover, from January 2021 onwards, Regulation (EU) 2019/2152 of the European Parliament and of the Council of 27 November 2019 on European economic statistics, repealing 10 legal acts in the field of economic statistics (EBS) (OJ L 327, 17/12/2019) is in force and it determines the legal basis for compiling and disseminating data on trade in services by enterprise characteristics (STEC) and international supply of services by mode of supply (MoS).

This report consists of 8 chapters. They present a historical outline of the survey, the subjective and the objective scope of the survey, describe its characteristics from the data acquisition point of view, data compilation, as well as their dissemination and assessment of the survey quality.

The starting point of this report is the description of the ITS survey methodology being in force in 2023. A systematic update of the electronic version of this methodological document is foreseen.

1. Rys historyczny i zmiany w badaniu

1. Historical outline and changes in the survey

Do 2008 r. włącznie, dane o transakcjach usługowych w obrocie międzynarodowym były pozyskiwane przez Narodowy Bank Polski (NBP) z systemu bankowego. W związku z wejściem w życie rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 924/2009 z dnia 16 września 2009 r. w sprawie płatności transgranicznych we Wspólnocie uchylające rozporządzenie (WE) nr 2560/2001 zgodnie, z którym „ze skutkiem od dnia 1 stycznia 2010 r. państwa członkowskie znoszą krajowe obowiązki sprawozdawcze oparte na danych rozrachunkowych nałożone na dostawców usług płatniczych do celów statystyk bilansu płatniczego w związku z transakcjami płatniczymi przeprowadzanymi przez ich klientów do 50 000 EUR” (art. 5 ust. 1), w 2009 r. dane o międzynarodowym obrocie usługami były pozyskiwane zarówno przez NBP, jak i GUS. Celem takiego rozwiązania było przetestowanie wypracowanej metodologii nowego badania, jak również porównanie wyników uzyskanych z dwóch różnych źródeł. Począwszy od 2010 r. badanie *Międzynarodowy handel usługami* realizowane przez GUS jest podstawowym źródłem danych o międzynarodowych transakcjach usługowych.

W latach 2009-2013 europejską podstawę prawną stanowiło Rozporządzenie (WE) Nr 184/2005 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 12 stycznia 2005 r. w sprawie statystyki Wspólnoty w zakresie bilansu płatniczego, międzynarodowego handlu usługami i zagranicznych inwestycji bezpośrednich, a dane były pozyskiwane w oparciu o Rozszerzoną Klasyfikację Usług w Bilansie Płatniczym 2002 (EBOPS 2002). W 2014 r. weszło w życie Rozporządzeniem Komisji (UE) nr 555/2012 z dnia 22 czerwca 2012 r. zmieniającym rozporządzenie (WE) nr 184/2005 Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie statystyki Wspólnoty w zakresie bilansu płatniczego, międzynarodowego handlu usługami i zagranicznych inwestycji bezpośrednich w odniesieniu do aktualizacji wymogów dotyczących danych oraz definicji, a EBOPS 2010 stał się podstawową klasyfikacją w międzynarodowym obrocie usługami obowiązującą do chwili obecnej.

2. Zakres podmiotowy i przedmiotowy badania

2. Subjective and objective scope of the survey

2.1. Zakres podmiotowy

2.1. Subjective scope

Badaniem MHU objęci są rezydenci - podmioty gospodarki narodowej, którzy uczestniczą w międzynarodowym obrocie usługami (dostarczenie lub nabycie usług), w tym również jednostki sektora finansów publicznych. Zgodnie z ustawą z dnia 27 lipca 2002 r. Prawo dewizowe, za rezydentów uznaje się:

- a) osoby fizyczne mające miejsce zamieszkania w kraju oraz osoby prawne mające siedzibę w kraju, a także inne podmioty mające siedzibę w kraju, posiadające zdolność zaciągania zobowiązań i nabywania praw we własnym imieniu; rezydentami są również znajdujące się w kraju oddziały, przedstawicielstwa i przedsiębiorstwa utworzone przez nierezydentów,
- b) polskie przedstawicielstwa dyplomatyczne, urzędy konsularne i inne polskie przedstawicielstwa oraz misje specjalne, korzystające z immunitetów i przywilejów dyplomatycznych lub konsularnych, natomiast nierezydentami są:

- a) osoby fizyczne mające miejsce zamieszkania za granicą oraz osoby prawne mające siedzibę za granicą, a także inne podmioty mające siedzibę za granicą, posiadające zdolność zaciągania zobowiązań i nabywania praw we własnym imieniu; nierezydentami są również znajdujące się za granicą oddziały, przedstawicielstwa i przedsiębiorstwa utworzone przez rezydentów,
- b) obce przedstawicielstwa dyplomatyczne, urzędy konsularne i inne obce przedstawicielstwa oraz misje specjalne i organizacje międzynarodowe, korzystające z immunitetów i przywilejów dyplomatycznych lub konsularnych.

Ponadto za nierezydentów Rzeczypospolitej Polskiej (RP) uznaje się osoby fizyczne mające miejsce zamieszkania na terenie RP, osoby prawne oraz inne podmioty mające siedzibę na terenie RP, których pobyt na terytorium innego kraju jest dłuższy niż rok. Wyjątkiem od tego warunku są studenci studiujący za granicą, pacjenci leczący się za granicą oraz personel organizacji międzynarodowych czy też załogi statków morskich, lotniczych, stacji kosmicznych itp. nawet, jeśli ich pobyt poza terytorium RP przekracza okres jednego roku - pozostają rezydentami RP.

Za rezydentów Rzeczypospolitej Polskiej uznaje się osoby fizyczne mające miejsce zamieszkania za granicą, osoby prawne oraz inne podmioty mające siedzibę za granicą, jeśli ich pobyt na terytorium RP jest dłuższy niż rok. Wyjątek stanowią studenci zagraniczni, pacjenci (obcokrajowcy), personel organizacji międzynarodowych czy też załogi statków morskich, lotniczych, stacji kosmicznych itp. nawet, jeśli ich pobyt na terytorium RP przekracza okres jednego roku - pozostają nierezydentami RP.

Badanie MHU jest prowadzone z częstotliwością kwartalną oraz roczną. O zakresie podmiotowym badania kwartalnego i rocznego decyduje kryterium wartości usług dostarczonych i nabytych osiągniętych w ramach międzynarodowego handlu usługami przez podmioty objęte badaniem.

Badaniem kwartalnym objęci są rezydenci – podmioty gospodarki narodowej dostarczający i/lub nabywający usługi od nierezydentów, których przychody z tytułu dostarczania usług nierezydentom i/lub rozchody z tytułu nabywania usług od nierezydentów były równe lub przekroczyły w roku poprzedzającym rok sprawozdawczy albo w ciągu danego roku sprawozdawczego kwotę 2 000 000 PLN (słownie: dwa miliony złotych). Wartości te są sumą przychodów i/lub rozchodów danego podmiotu osiągniętą z tytułu międzynarodowego handlu usługami wymienionych w załączniku nr 1, części A do sprawozdania kwartalnego DNU-K (patrz Załącznik 1 do niniejszego opracowania). Do wypełnienia sprawozdania rocznego DNU-R zobowiązani są rezydenci, którzy nie przekroczyli wyżej wymienionych progów sprawozdawczych.

Badanie jest prowadzone na poziomie jednostek prawnych i lokalnych², które w każdej edycji badania są włączane na podstawie:

- wartości usług dostarczonych i nabytych przez podmioty objęte zakresem podmiotowym w poprzedniej edycji badania,
- zmiennej „import” pozyskiwanej ze zbioru danych administracyjnych MF VAT 01 – dane dotyczące osób fizycznych będących podatnikami VAT i pozostałych podmiotów będących podatnikami VAT przy założeniu wartości progu sprawozdawczego z tytułu importu usług dla danej częstotliwości badania,
- w przypadku subpopulacji do badania kwartalnego dodatkowo włączane są podmioty, które w poprzednim roku sprawozdawczym będąc objęte rocznym obowiązkiem sprawozdawczym przekroczyły progi sprawozdawcze ustalone dla sprawozdawczości kwartalnej,
- w przypadku subpopulacji do badania rocznego dodatkowo włączane są podmioty, które w poprzednim roku sprawozdawczym będąc objęte kwartalnym obowiązkiem sprawozdawczym nie przekroczyły progów sprawozdawczych ustalonych dla sprawozdawczości kwartalnej.

Przy doborze podmiotów sprawozdawczych do każdej edycji badania za dany okres sprawozdawczy weryfikowana jest ich aktywność prawno-ekonomiczna, dzięki czemu badaniem objęte są podmioty aktywnie prowadzące działalność gospodarczą.

2.2. Zakres przedmiotowy

2.2. Objective scope

Zakres przedmiotowy badania obejmuje wartości usług dostarczonych nierezydentom i nabytych od

² Jednostka lokalna jest to zorganizowana całość (zakład, oddział, filia) położona w miejscu zidentyfikowanym odrębnym adresem, pod którym lub z którego prowadzona jest działalność co najmniej przez jedną osobę pracującą (Pojęcia stosowane w statystyce publicznej, strona GUS – Metainformacje – Słownik pojęć).

nierezydentów w ramach międzynarodowego handlu usługami. Dane o wartości tych usług jest pozyskiwana od respondentów według rodzaju świadczonej usługi, jak i kraju kontrahenta lub organizacji międzynarodowej.

Usługą w wymianie międzynarodowej jest usługa, w której jeden podmiot transakcji (dostarczenia/nabycia usługi) ma swoją siedzibę/miejsce zamieszkania w Polsce, natomiast drugi podmiot transakcji ma swoją siedzibę/miejsce zamieszkania za granicą, jest organizacją międzynarodową lub jednostką dyplomatyczną (ambasadą, konsulem) obcego państwa. Nie jest istotne miejsce świadczenia usług, lecz fakt zawarcia transakcji pomiędzy rezydentem a nierezydentem (np. wymiana transgraniczna usług, konsumpcja usług za granicą, świadczenie usług przez osoby fizyczne na terytorium innego kraju). Wyjątek stanowi sprzedaż usług dla nierezydentów - osób fizycznych nieprowadzących działalności gospodarczej, przebywających na terenie RP w podróży prywatnej. W przypadku wystawienia dowodu sprzedaży bezpośrednio na taką osobę, transakcje te nie powinny być wykazywane na formularzach DNU-K i DNU-R, gdyż są one ujmowane w ramach podróży, czyli komponentu opracowywanego przez NBP. Zgodnie z definicją nierezydenta (patrz pkt. 2.1.), zakres przedmiotowy badania MHU obejmuje również transakcje świadczone między podmiotami wewnątrz grupy kapitałowej.

W przypadku usług, podstawową klasyfikacją wykorzystywaną w badaniu jest Rozszerzona Klasyfikacja Usług w Bilansie Płatniczym 2010 (EBOPS 2010), a dane są pozyskiwane według kodów alfa-numerycznych, których wykaz jest dostępny w załączniku nr 1 do objaśnień do formularzy DNU-K i DNU-R „Wykaz kodów usług oraz pozostałych transakcji objętych sprawozdawczością” (patrz Załącznik 1 i 2 do niniejszego opracowania). Ponadto corocznie respondentom udostępniany jest zaktualizowany dla danej edycji badania szczegółowy opis kodów usług badanych w ramach danego formularza (patrz Załącznik 3). W przypadku krajów stosuje się zakres geograficzny wymagany Rozporządzeniem Komisji (UE) nr 555/2012 w zakresie poziomu podziału geograficznego określonego dwuliterowymi kodami państw Alfa-2 według standardu ISO opisanego w załączniku nr 2 do objaśnień do formularzy DNU-K i DNU-R. Zakres pozyskiwanych danych zarówno w przypadku rodzajów usług, jak i krajów kontrahenta lub organizacji międzynarodowych jest identyczny dla obu częstotliwości tj. kwartalnej i rocznej.

W przypadku usług produkcyjnych w odniesieniu do nakładów rzeczowych będących własnością osób trzecich (usługi uszlachetniania) pozyskiwane są informacje o szacunkowym udziale wartości produktu końcowego po uszlachetnieniu, który pozostał na terytorium RP w przypadku usług dostarczonych nierezydentom oraz szacunkowego udziału wartości produktu końcowego po uszlachetnieniu, który wrócił na terytorium RP w przypadku usług nabytych od nierezydentów.

W zestawieniu 1. zaprezentowano rodzaje informacji oraz ich opisy w podziale na kierunek świadczenia usług pozyskiwane w ramach badania *Międzynarodowy handel usługami*.

Zestawienie 1. Informacje pozyskiwane w badaniu *Międzynarodowy handel usługami*

Rodzaj informacji	Opis
Dział 1. Usługi dostarczone nierezydentom	
Kod usługi	Rodzaj dostarczonej usługi zgodny z wykazem kodów usług oraz pozostałych transakcji objętych sprawozdawczością (załącznik nr 1 do objaśnień do formularzy DNU-K i DNU-R)
Symbol kraju, do którego dostarczono usługę	Dwuliterowy kod ISO kraju lub organizacji międzynarodowej (załącznik nr 2 do objaśnień do formularzy DNU-K i DNU-R), w którym zagraniczny podmiot kontraktu (nabywca usługi) ma swoją siedzibę/miejsce zamieszkania. Jeśli strony transakcji mają swoje siedziby/miejsca zamieszkania w Polsce, wówczas nie występuje międzynarodowy handel usługami i nie jest on objęty zakresem przedmiotowym badania
Wartość dostarczonej usługi	Wartość usługi dostarczonej (kod usługi wykazywany w kolumnie 1 dział 1 formularzy DNU-K i DNU-R) nierezydentowi lub organizacji międzynarodowej (symbol kraju wykazywany w kolumnie 2 dział 1 formularzy DNU-K i DNU-R), w pełnych złotych bez podatku VAT

Rodzaj informacji	Opis
Szacunkowy udział wartości produktu końcowego po uszlachetnieniu, który pozostał na terytorium RP	Procentowy udział produktu końcowego dostarczonej usługi uszlachetniania, który pozostał na terenie RP; dotyczy tylko dostarczonych usług uszlachetniania (kod 150 zgodnie z załącznikiem nr 1 do objaśnień do formularzy DNU-K i DNU-R)
Dział 2. Usługi nabyte od nierezydentów	
Kod usługi	Rodzaj nabytej usługi zgodny z wykazem kodów usług oraz pozostałych transakcji objętych sprawozdawczością (załącznik nr 1 do objaśnień do formularzy DNU-K i DNU-R)
Symbol kraju, z którego nabyto usługę	Dwuliterowy kod ISO kraju lub organizacji międzynarodowej (załącznik nr 2 do objaśnień do formularzy DNU-K i DNU-R), w którym zagraniczny podmiot kontraktu (dostawca usługi) ma swoją siedzibę/miejsce zamieszkania. Jeśli strony transakcji mają swoje siedziby/miejsca zamieszkania w Polsce, wówczas nie występuje międzynarodowy handel usługami i nie jest on objęty zakresem przedmiotowym badania
Wartość nabytej usługi	Wartość usługi nabytej (kod usługi wykazywany w kolumnie 1 dział 2 formularzy DNU-K i DNU-R) od nierezydenta lub organizacji międzynarodowej (symbol kraju wykazywany w kolumnie 2 dział 2 formularzy DNU-K i DNU-R), w pełnych złotych bez podatku VAT
Szacunkowy udział wartości produktu końcowego po uszlachetnieniu, który wrócił na terytorium RP	Procentowy udział produktu końcowego nabytej usługi uszlachetniania, który wrócił na terytorium RP; dotyczy tylko nabytych usług uszlachetniania (kod 150 zgodnie z załącznikiem nr 1 do objaśnień do formularzy DNU-K i DNU-R)

Źródło: opracowanie własne

3. Rodzaj i metoda badania

3. Survey type and method

Badanie *Międzynarodowy handel usługami* jest badaniem stałym pozwalającym na ciągłą obserwację tego zjawiska. Jest to również badanie pełne (obejmuje wszystkie jednostki prowadzące międzynarodowy handel usługami) oraz obligatoryjne dla wszystkich jednostek objętych zakresem przedmiotowym.

Pozyskiwane dane dotyczą jednostek prawnych i lokalnych zarejestrowanych w rejestrze REGON.

4. Narzędzia zbierania danych/źródła danych

4. Tools of data collection/data sources

4.1. Narzędzia zbierania danych

4.1. Tools of data collection

Podstawowe badanie o międzynarodowym handlu usługami prowadzone jest w oparciu o dwa formularze elektroniczne: kwartalne sprawozdanie o międzynarodowej wymianie usług DNU-K (patrz Załącznik 1) oraz roczne sprawozdanie o międzynarodowej wymianie usług DNU-R (patrz Załącznik 2).

Podstawową i zalecaną formą pozyskiwania danych, zarówno w badaniu kwartalnym, jak i rocznym, jest droga elektroniczna za pośrednictwem Portalu Sprawozdawczego GUS. W terminach wskazanych w PBSSP, formularze elektroniczne udostępniane są dobranym do kartoteki danej edycji badania podmiotom sprawozdawczym, które uzupełniają wymagane dane po zalogowaniu się do wcześniej aktywowanego konta. Procedury dotyczące postępowania w Portalu Sprawozdawczym są szczegółowo opisane w przewodniku po sprawozdawczości elektronicznej, dostępnym na stronie GUS w wersji polskiej i angielskiej ([Portal Sprawozdawczy - informator dla użytkowników](#)).

W przypadku braku możliwości przekazania danych poprzez Portal Sprawozdawczy, podmioty sprawozdawcze z liczbą pracujących do 5 osób mogą przekazać do US Kielce uzupełnione formularze

papierowe, które następnie bezzwłocznie są wprowadzane do systemu informatycznego badania. Wersje papierowe formularzy DNU-K i DNU-R są dostępne na stronie GUS w części dotyczącej [sprawozdawczości podmiotów](#).

4.2. Źródła danych

4.2. Data sources

Podstawowym źródłem danych wykorzystywanym przy realizacji badania *Międzynarodowy handel usługami* są dane zgromadzone przy wykorzystaniu zestawów danych (formularzy) o międzynarodowym handlu usługami: kwartalne (DNU-K) i roczne (DNU-R). Dane pozyskane bezpośrednio od respondentów są uzupełniane informacjami pozyskanymi ze źródeł administracyjnych.

W zestawieniu 2. przedstawiono wszystkie źródła danych oraz ich gestorów, które są wykorzystywane przy opracowaniu całkowitej wartości międzynarodowego handlu usługami.

Zestawienie 2. Źródła danych w badaniu *Międzynarodowy handel usługami*

Lp.	Źródło danych	Gestor danych
1.	Kwartalne sprawozdanie o międzynarodowej wymianie usług (DNU-K)	GUS
2.	Roczne sprawozdanie o międzynarodowej wymianie usług (DNU-R)	GUS
3.	MF VAT 01 - dane dotyczące osób fizycznych będących podatnikami VAT i pozostałych podmiotów będących podatnikami VAT	Ministerstwo Finansów
4.	MF JPK_VAT 01 - dane dotyczące osób fizycznych będących podatnikami VAT i pozostałych podmiotów będących podatnikami VAT (dane według JPK_VAT)	Ministerstwo Finansów
5.	NBP PEGAZ – dane kwartalne i roczne pochodzące z bilansu płatniczego w zakresie: podróży rezydentów za granicę i nierezydentów do Polski; usług pośrednictwa finansowego mierzonego pośrednio (FISIM); kosztów transportu, dla których bazą warunków dostaw jest FOB; wydatki z tytułu transportu poniesione przez osoby prywatne; usług ubezpieczeniowych i emerytalnych opracowanych w oparciu o metodologię obowiązującą w ramach wytycznych do bilansu płatniczego na podstawie danych uzyskanych w badaniu MHU; usług telekomunikacyjnych, nadawczych lub elektronicznych pozyskanych w ramach procedury VAT OSS; usług rządowych wynikających z pobierania opłat celnych i rolnych przez instytucje Unii Europejskiej	Narodowy Bank Polski
6.	Usługi nielegalne w ramach badania gospodarki nieobserwowanej	US Kielce

Źródło: opracowanie własne

Terminy i zakres danych pozyskiwanych od gestorów zewnętrznych są wskazane w każdej edycji PBSSP.

5. Zmienne występujące w badaniu

5. Variables present in the survey

W badaniu *Międzynarodowy handel usługami* pozyskiwane są zarówno dane o charakterze jakościowym, jak i ilościowym, które po agregacji są udostępniane odbiorcom danych z zachowaniem tajemnicy statystycznej. Poza tymi zmiennymi pozyskiwane są również zmienne identyfikacyjne, adresowe i opisowe, które w związku z koniecznością dotrzymania tajemnicy statystycznej nie są upubliczniane.

Zmienne identyfikacyjne:

- REGON,
- przeważający rodzaj prowadzonej działalności PKD,
- REGON biura rachunkowego.

Zmienne ilościowe:

- wartość dostarczonej usługi w pełnych złotych (bez VAT),

- wartość nabytej usługi w pełnych złotych (bez VAT),
- szacunkowy udział wartości produktu końcowego po uszlachetnieniu, który pozostał na terytorium RP (w %) – dotyczy tylko dostarczonych usług uszlachetniania – kod 150,
- szacunkowy udział wartości produktu końcowego po uszlachetnieniu, który wrócił na terytorium RP (w %) – dotyczy tylko nabytych usług uszlachetniania – kod 150,
- czas przeznaczony na przygotowanie danych do przekazania (w minutach),
- czas przeznaczony na wypełnienie formularza (w minutach).

Zmienne jakościowe:

- kod usługi oraz
- symbol kraju lub organizacji międzynarodowej, do której dostarczono / z której nabyto usługę.

Zmienne adresowe:

- e-mail kontaktowy w zakresie sporządzonego sprawozdania,
- e-mail sekretariatu dyrektora/prezesa firmy objętej obowiązkiem sprawozdawczym,
- dane teleadresowe.

Zmienna opisowa:

- uwagi respondenta.

6. Organizacja i zarządzanie realizacją badania

6. Organisation and management of the survey

6.1. Zarządzanie realizacją badania

6.1. Management of the survey

Jednostką odpowiedzialną za metodologię badania, inicjowanie nowych rozwiązań, opracowywanie i prezentowanie danych, a także reprezentowanie statystyki publicznej na forum międzynarodowym jest Departament Handlu i Usług GUS przy wsparciu współautora badania czyli Narodowego Banku Polskiego. Obie jednostki sprawują merytoryczny nadzór nad zachowaniem ciągłości i jakości badania, analizą i spójnością otrzymanych danych, ich udostępnianiem, jak również dostosowywaniem do wymogów międzynarodowych określanych w odpowiednich podstawach prawnych w zakresach będących w kompetencjach danej organizacji.

Za sprawną realizację, pozyskanie danych i kontrolę ich poprawności odpowiedzialny jest Urząd Statystyczny w Kielcach, który odpowiada za skuteczne i prawidłowe przeprowadzenie badania na terenie kraju, w tym m. in. kontakt z respondentami, kontrolę i analizę poprawności wykazanych danych, monitorowanie podmiotów w przypadku niedopełnienia obowiązku sprawozdawczego. Ponadto US Kielce odpowiada za przygotowanie zmian aktualizacyjnych do formularzy elektronicznych oraz przygotowanie i utrzymanie systemu informatycznego badania.

W ramach PBSSP badanie jest przygotowywane we współpracy z Departamentem Programowania, Koordynacji Badań i Rejestrów GUS.

6.2. Częstotliwość badania

6.2. Frequency of the survey

Badanie MHU jest realizowane z częstotliwością kwartalną i roczną, odpowiednio przy wykorzystaniu kwartalnego (DNU-K) i rocznego (DNU-R) sprawozdania o międzynarodowej wymianie usług. Dane kwartalne są pozyskiwane do 20. dnia kalendarzowego miesiąca następującego po upływie kwartału sprawozdawczego. Jeśli termin składania sprawozdania przypada na sobotę, niedzielę lub dzień ustawowo wolny od pracy, termin przedłuża się do następnego dnia roboczego. W przypadku badania rocznego jest to termin wskazywany w PBSSP odpowiednio dla danego roku sprawozdawczego.

6.3. Obowiązek udziału w badaniu

6.3. Obligation to participate in the survey

Badanie *Międzynarodowy handel usługami* jest badaniem obowiązkowym dla rezydentów - podmiotów gospodarki narodowej, którzy uczestniczą w międzynarodowym obrocie usługami (nabycie i/lub dostarczenie usług), w tym również jednostek sektora finansów publicznych.

W przypadku jednostek dobranych do kartoteki w danym kwartale roku sprawozdawczego, podmiot zobowiązany jest do przekazania danych na formularzu DNU-K, poczynwszy od tego kwartału, jak również do sporządzenia sprawozdań za wszystkie kwartały danego roku sprawozdawczego poprzedzające kwartał, w którym powstał obowiązek sprawozdawczy (niezależnie od wartości transakcji uzyskanych w tych kwartałach).

Po osiągnięciu lub przekroczeniu progu sprawozdawczego w bieżącym roku sprawozdawczym, podmiot jest zobowiązany do złożenia sprawozdania DNU-K we wszystkich kwartałach następnego roku sprawozdawczego.

Rocznym obowiązkiem sprawozdawczym objęci są rezydenci, którzy wykazują obroty z tytułu międzynarodowego handlu usługami i którzy w roku poprzednim i bieżącym roku sprawozdawczym nie przekroczyli ustalonych dla badania kwartalnego progów sprawozdawczych w zakresie przychodów lub rozchodów (patrz pkt 2.1.).

Podmioty objęte sprawozdawczością kwartalną nie są zobowiązane do realizacji badania rocznego i odwrotnie.

W przypadku, gdy podmiot został objęty sprawozdawczością kwartalną lub roczną, a nie dostarczał/nabywał żadnych usług w okresach sprawozdawczych, powinien złożyć sprawozdanie negatywne za ten okres celem uniknięcia otrzymywania upomnień. W tym przypadku należy odpowiedzieć „NIE” na pytania filtrujące znajdujące się na pierwszej stronie zarówno sprawozdania DNU-K, jak i DNU-R.

Z punktu widzenia kompletności badania ważne jest, aby wyznaczeni pracownicy statystyki publicznej skontaktowali się i pozyskali dane od każdego podmiotu objętego obowiązkiem sprawozdawczym.

6.4. Metody pozyskiwania danych i ich kontrola

6.4. Data collection methods and their control

Badanie MHU prowadzone jest głównie z wykorzystaniem drogi elektronicznej za pomocą Portalu Sprawozdawczego (PS), do którego dostęp oraz wytyczne znajdują się na stronie GUS. Formularze on-line zarówno do badania kwartalnego, jak i rocznego udostępniane są wszystkim jednostkom sprawozdawczym znajdującym się w kartotece danej edycji badania w terminach określonych w harmonogramie przetwarzania. Sporządzenie sprawozdania w wersji papierowej dopuszczalne jest tylko w przypadku jednostek z liczbą pracujących do 5 osób. W przypadku otrzymania formularzy DNU-K i DNU-R inną drogą niż elektroniczna, US Kielce dokonuje bezzwłocznej rejestracji danych.

Kontrola poprawności danych wykazanych przez podmiot sprawozdawczy jest dokonywana już na etapie ich wprowadzania do PS. Podczas rejestracji danych w Portalu Sprawozdawczym sprawdzana jest poprawność logiczna i rachunkowa wprowadzonych informacji oraz spójność poszczególnych elementów formularza. W przypadku wprowadzania danych, które nie spełniają założonych reguł walidacji, respondent po zapisaniu danych otrzymuje komunikat o wystąpieniu błędu bezwzględne³ wraz z opisem. Zatwierdzenie danych w Portalu Sprawozdawczym możliwe jest tylko w przypadku braku tych

³ Błąd bezwzględny uniemożliwia zatwierdzenie zestawu danych (formularza) w Portalu Sprawozdawczym (Portal Sprawozdawczy – Przewodnik po sprawozdawczości elektronicznej, strona GUS).

błędów. Ze względu na możliwość wystąpienia sytuacji nietypowych, dla których dopuszcza się potwierdzenie przez respondenta danych wychodzących poza standardowe przedziały, wprowadzono kategorię błędu uznaniowego⁴. Reakcją na jego wystąpienie jest ostrzeżenie generowane przez PS i sygnalizowane podmiotowi sprawozdawczemu.

Wartości dostarczonych/nabytych usług powinny być wykazane w pełnych złotych (bez miejsc po przecinku). Transakcje jednorodne (obejmujące ten sam rodzaj usługi) dotyczące tego samego kraju kontrahenta lub organizacji międzynarodowej powinny być sumowane w sprawozdaniu w jednym wierszu. Pole „łączna wartość dostarczonych/nabytych usług” powinno być równe sumie wszystkich wartości wykazanych w formularzu.

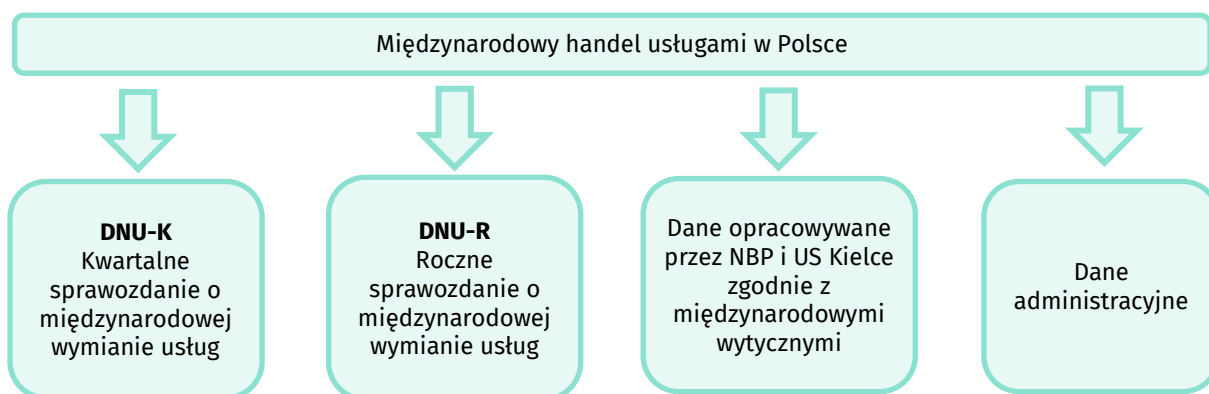
Zarówno w badaniu kwartalnym, jak i rocznym dane mogą być skorygowane. W tym przypadku podmiot sprawozdawczy powinien wysłać sprawozdanie korygujące w formie papierowej na adres pocztowy US Kielce lub skontaktować się z jego pracownikiem wskazanym do [kontaktu](#) w sprawach merytorycznych w zakresie sprawozdania DNU-K oraz DNU-R.

6.5. Opracowanie wyników

6.5. Compilation of final results

Publikowana wartość międzynarodowego handlu usługami jest zmienną obliczaną na podstawie kilku źródeł danych (Schemat 1.), które łącznie charakteryzują jej wielkość.

Schemat 1. Źródła danych wykorzystywane do obliczania wartości międzynarodowego handlu usługami

Źródło: opracowanie własne

Po analizie i zatwierdzeniu poprawności pozyskanych danych, zarówno przez pracowników US Kielce, jak i Departamentu Handlu i Usług GUS, dokonywane są następujące imputacje danych:

1. oszacowanie wartości usług dostarczonych i nabytych dla jednostek, które nie dopełniły obowiązku sprawozdawczego (zarówno w ramach kwartalnej, jak i rocznej edycji badania)

Dane dla tych jednostek są imputowane na najniższym poziomie szczegółowości dla danego rodzaju usługi i kraju kontrahenta lub organizacji międzynarodowej na poziomie województw. Wartość dla podmiotów w danym województwie, które nie dopełniły obowiązku sprawozdawczego⁵, jest szacowana w oparciu o przeciętną wartość usług dostarczanych/nabywanych w wymianie międzynarodowej odnotowaną dla jednostek, które dostarczyły dane w ramach obowiązku sprawozdawczego. Wielkości te obliczane są na podstawie następującego wzoru:

⁴ Błąd uznaniowy ma charakter wyłącznie informacyjny i nie blokuje możliwości zatwierdzenia zestawu danych (formularza) w Portalu Sprawozdawczym (Portal Sprawozdawczy – Przewodnik po sprawozdawczości elektronicznej, strona GUS).

⁵ Identyfikacja na podstawie kodyfikacji przyjętej po realizacji uczestnictwa jednostki w badaniu.

$$X_d = \frac{\sum_{k=1}^n X_k}{n} \times a$$

gdzie:

X_d - imputowana wartość usług dostarczonych / nabytych dla danego rodzaju usługi i kraju kontrahenta lub organizacji międzynarodowej w danym województwie w przypadku braku odpowiedzi,

X_k - wartość usług dostarczonych / nabytych wykazana w danej edycji badania przez podmioty sprawozdawcze w danym województwie dla danego rodzaju usługi i kraju kontrahenta lub organizacji międzynarodowej,

n - liczba podmiotów sprawozdawczych, które dopełniły obowiązku sprawozdawczego w danej edycji badania w danym województwie dla danego rodzaju usługi i kraju kontrahenta lub organizacji międzynarodowej,

a - liczba podmiotów sprawozdawczych, które nie dopełniły obowiązku sprawozdawczego w danej edycji badania w danym województwie dla danego rodzaju usługi i kraju kontrahenta lub organizacji międzynarodowej.

Wartość imputacji ogółem stanowi sumę wartości usług dostarczonych/nabytych w ramach wymiany międzynarodowej obliczonych dla poszczególnych województw.

2. oszacowanie tzw. podprogowych wartości usług dostarczonych i nabytych dla jednostek, których przychody z tytułu dostarczania usług nierezydentom i rozchody z tytułu nabywania usług od nierezydentów nie przekroczyły w roku poprzedzającym rok sprawozdawczy albo w ciągu danego roku sprawozdawczego ustalonego progu sprawozdawczego dla badania kwartalnego

W przypadku danych kwartalnych dodatkowo dokonywana jest wstępna imputacja wartości obrotów usługowych z zagranicą dla podmiotów, których przychody z tytułu dostarczania usług nierezydentom i rozchody z tytułu nabywania usług od nierezydentów nie przekroczyły w roku poprzedzającym rok sprawozdawczy albo w ciągu danego roku sprawozdawczego ustalonego progu sprawozdawczego (tzw. wartości podprogowe). Do oszacowania tych wartości na poziomie danego rodzaju usługi i kraju kontrahenta lub organizacji międzynarodowej, wykorzystywane są tabele wskaźników podprogowych, które opracowywane są oddzielnie dla usług dostarczonych i nabytych w oparciu o wyniki uzyskane z badania *Międzynarodowy handel usługami* w latach poprzednich. Jest 5 grup wskaźników podprogowych opracowanych przy uwzględnieniu podziału geograficznego.

W związku z tym, że dane pozyskiwane kwartalnie dotyczą celowo dobranej subpopulacji podmiotów zaangażowanych w międzynarodowy handel usługami, dane pozyskane w ramach badania rocznego zastępują wstępne wartości podprogowe szacowane w badaniu kwartalnym w trakcie jego realizacji za dany rok sprawozdawczy. Aby uwzględnić dane roczne (pozyskane na formularzu DNU-R) w danym kwartale roku sprawozdawczego, są one szacunkowo rozdzielane na poszczególne kwartały sprawozdawcze danego roku w oparciu o struktury naliczone dla podmiotów objętych sprawozdawczością kwartalną według:

- przychodów z tytułu dostarczania danego rodzaju usługi nierezydentom i kraju kontrahenta lub organizacji międzynarodowej oraz
- rozchodów z tytułu nabycia danego rodzaju usługi od nierezydentów i kraju kontrahenta lub organizacji międzynarodowej.

Ponadto dodatkowo na podstawie danych administracyjnych pochodzących z systemu informacyjnego Ministerstwa Finansów o podatku od towarów i usług VAT, dokonywana jest imputacja wartości importu usług ogółem dla podmiotów o nieznaczącej wartości rozchodów. Podmioty te stanowią co roku inną subpopulację, ale każdorazowo uwzględniane są w tych uogólnieniach. W związku z brakiem oddzielnej zmiennej „eksport usług” pochodzącej ze źródeł administracyjnych, dla tych podmiotów szacowana jest wartość eksportu ogółem na podstawie corocznie wyliczonego wskaźnika usług dostarczonych ogółem do usług nabytych ogółem pozyskanych w badaniu rocznym. Wartość importu i eksportu usług ogółem otrzymana z VAT jest szacunkowo rozdzielana na poszczególne rodzaje usług i kraje kontrahenta lub

organizacje międzynarodowe strukturą danych rocznych, a następnie na poszczególne kwartały - strukturą danych pozyskanych w badaniu kwartalnym.

Tak opracowane dane stanowią punkt wyjścia do obliczenia ostatecznych danych o międzynarodowym handlu usługami przy uwzględnieniu danych uzupełniających, opracowywanych na podstawie własnych źródeł danych i zgodnie z wytycznymi międzynarodowymi, przez:

a) Narodowy Bank Polski w zakresie:

- podróży rezydentów za granicę i nierezydentów do Polski opracowywane na podstawie wyników pochodzących ze wspólnych badań GUS, NBP oraz Ministerstwa Sportu i Turystyki: „Podróże nierezydentów do Polski. Ruch pojazdów i osób na granicy Polski z krajami Unii Europejskiej” oraz „Uczestnictwo mieszkańców Polski (rezydentów) w podróżach”,
- usług pośrednictwa finansowego mierzonego pośrednio (FISIM) - NBP do wyliczenia wartości usług finansowych mierzonych pośrednio (FISIM) wykorzystuje dane zebrane bezpośrednio od krajowych podmiotów sprawozdawczych. Do obliczenia eksportu FISIM wykorzystywane są informacje dotyczące średnich stanów udzielonych kredytów i przyjętych depozytów wraz z naliczonymi odsetkami przez instytucje finansowe, będące rezydentami, dla których drugą stroną jest jednostka niebędąca instytucją finansową i będąca nierezydentem. Eksport FISIM obliczany jest kwartalnie, oddzielnie dla PLN i dla pozostałych walut. Do obliczenia importu FISIM wykorzystywane są informacje dotyczące średnich stanów udzielonych kredytów i przyjętych depozytów wraz z naliczonymi odsetkami przez instytucje finansowe, będące nierezydentami, dla których drugą stroną jest jednostka niebędąca instytucją finansową i będąca rezydentem. Import FISIM obliczany jest kwartalnie, oddzielnie dla PLN i dla pozostałych walut. Wielkość FISIM-u, wytwarzana przez instytucje pośrednictwa finansowego, wyceniana jest na podstawie różnicy pomiędzy faktycznymi odsetkami do zapłacenia lub do otrzymania, a tzw. „stopą odniesienia”. Do ustalenia importu i eksportu usług FISIM stosowana jest „zewnętrzna stopa odniesienia”. Jest ona obliczana jako stosunek sumy odsetek naliczonych od kredytów, pożyczek i depozytów pomiędzy instytucjami pośrednictwa finansowego będącymi rezydentami a instytucjami pośrednictwa finansowego będącymi nierezydentami do sumy stanów kredytów, pożyczek i depozytów pomiędzy instytucjami pośrednictwa finansowego będącymi rezydentami a instytucjami pośrednictwa finansowego będącymi nierezydentami. Zewnętrzna stopa odniesienia jest obliczana kwartalnie, oddzielnie dla PLN i dla pozostałych walut. Eksport i import FISIM jest wyliczany oddzielnie dla każdego kraju⁶,
- kosztów transportu, dla których bazą warunków dostaw jest FOB - usługi transportu towarowego powiększane są o wartość usług wynikającą z reklasyfikacji określonej części wartości towarów. Dotyczy to konieczności uwzględniania w bilansie płatniczym wartości towarów na bazie FOB. W obrotach statystyki handlu zagranicznego jedynie wartość eksportu podawana jest na bazie FOB, natomiast wartość importu towarów podawana jest na bazie CIF⁷. Wymaga to pomniejszenia wartości towarów i przeniesienia zawartych w cenie kosztów transportu i usług ubezpieczenia do odpowiednich kategorii usług. Szacunki oparte są na tonażu transportowanego towaru i uwzględniają:
 - sposób transportu towarów (np. transport drogowy, morski itp.),
 - rodzaj transportowanego towaru,
 - odległość transportu,
 - rezydencję firmy transportowej,

⁶ Statystyka bilansu płatniczego – Uwagi metodyczne, Departament Statystyki NBP, Warszawa, wrzesień 2023r.

⁷ CIF Cost Insurance and Freight (koszt ubezpieczenie i fracht) oznacza, że sprzedający dostarcza towary kupującemu na pokładzie statku albo spowoduje dostawę towarów. Ryzyko utraty lub uszkodzenia towarów przechodzi na kupującego, gdy towary znajdują się na pokładzie statku, w taki sposób, że uznaje się, iż sprzedający wywiązał się ze swojego obowiązku dostarczenia towarów – bez względu na to, czy towary rzeczywiście dotrą do miejsca przeznaczenia, będą w dobrym stanie i w podanej ilości. Sprzedający musi również zawrzeć umowę ubezpieczenia od ryzyka utraty lub uszkodzenia towarów przez kupującego z portu załadunku do co najmniej portu przeznaczenia.

- rodzaj zawieranego kontraktu (INCOTERMS),
 - usługi ubezpieczenia⁶,
 - wydatków z tytułu transportu poniesionych przez osoby prywatne z tytułu zakupu biletów lotniczych przed rozpoczęciem podróży zagranicznej, opracowywane na podstawie tych samych badań co w przypadku podróży rezydentów za granicę i nierezydentów do Polski,
 - usług ubezpieczeniowych i emerytalnych opracowanych w oparciu o metodologię obowiązującą w ramach wytycznych do bilansu płatniczego na podstawie danych uzyskanych w badaniu MHU oraz pochodzących z Komisji Nadzoru Finansowego,
 - usług telekomunikacyjnych, nadawczych lub elektronicznych pozyskanych w ramach procedury VAT OSS przez Ministerstwo Finansów oraz
 - usług rządowych wynikających z pobierania opłat celnych i rolnych na rzecz instytucji Unii Europejskiej;
- b) US Kielce w zakresie:
- usług nielegalnych opracowywanych w ramach badania gospodarki nieobserwowanej w zakresie działalności nielegalnej i szacunku jej rozmiarów (prostytnia).

7. Sposób prezentacji wyników badania

7. Way of presentation of the survey results

Ostateczne dane wynikowe o międzynarodowym handlu usługami są publikowane co roku w następujących opracowaniach statystycznych:

- [Rocznik Statystyczny Handlu Zagranicznego](#) - przekroje: kraje i grupy krajów, rodzaje usług, typ danych (publikacja roczna, dostępna – październik);
- opracowanie sygnalne [Usługi biznesowe w ... roku](#) - przekroje: wybrane działy PKD, kraje, typ danych (publikacja roczna, dostępna – wrzesień);
- tablice publikacyjne [Międzynarodowy handel usługami według cech przedsiębiorstwa w ... r.](#) - przekroje: sekcje PKD, typ danych, liczba pracujących, rodzaje usług, typ kontroli (publikacja roczna, dostępna – lipiec);
- tablice publikacyjne [Międzynarodowy handel usługami według sposobów świadczenia usług w ... r.](#) - przekroje: kraje i grupy krajów, typ danych, sposoby świadczenia usług;
- Dziedzinowe Bazy Wiedzy w części dotyczącej wymiany międzynarodowej ([DBW - wymiana międzynarodowa](#)) - przekroje: typ danych, kraje (publikacja roczna, dostępna – październik).

Dane z zakresu międzynarodowego handlu usługami są również publikowane przez NBP w ramach bilansu płatniczego RP oraz na stronach różnych organizacji międzynarodowych (Eurostat, OECD, WTO).

8. Ocena jakości badania

8. Assessment of the quality of the survey

Wyniki badania podlegają ocenie jakości zarówno na poziomie krajowym, jak i zagranicznym. Celem tych raportów jest dostarczenie użytkownikom informacji o różnych czynnikach, które mogą mieć wpływ na jakość opracowywanych statystyk.

Zgodnie z wytycznymi Europejskiego Systemu Statystycznego (ESS) oraz na podstawie Zarządzenia wewnętrznego Prezesa GUS nr 35 z dnia 28 grudnia 2011 r. w sprawie pomiaru, oceny oraz monitorowania jakości badań statystycznych w służbach statystyki publicznej, jakość w statystyce publicznej w zakresie międzynarodowego handlu usługami jest określana na podstawie następujących kryteriów:

- przydatność,
- dokładność,
- terminowość i aktualność,

- dostępność i przejrzystość,
- porównywalność i spójność.

Uwzględnienie tych wszystkich kryteriów pozwala na ocenę stopnia zgodności pozyskiwanych i opracowywanych danych nie tylko z przyjętymi założeniami, ale również z wymaganiami międzynarodowymi. Ponadto coroczne krajowe badanie jakości pozwala na identyfikację słabych i mocnych stron badania przy wzięciu pod uwagę kosztów i obciążeń, jakie związane są z tworzeniem tej statystyki oraz przeanalizowaniu zagadnień związanych z poufnością, transparentnością i bezpieczeństwem danych. Obciążenia respondentów są badane na podstawie informacji pozyskanych w ramach formularzy DNU-K i DNU-R w podziale na szacunkowy czas przeznaczony na przygotowanie danych dla potrzeb wypełnianego formularza oraz szacunkowy czas przeznaczony na wypełnienie tego formularza.

Kompletność badania rozumiana jako stopień przebadanych podmiotów (stopień realizacji badania w dobranej subpopulacji) podlega stałemu monitoringowi kwartalnemu i rocznemu zarówno na poziomie wojewódzkim, jak i ogólnopolskim. Monitoring uzyskanych odpowiedzi jest istotny ze względu na ich wykorzystanie w procesie oszacowania wartości dla podmiotów, które nie dopełniły obowiązku sprawozdawczego. Zbyt niski próg wskaźników odpowiedzi może mieć negatywny wpływ na ogólną wartość usług dostarczonych i nabytych w obrocie międzynarodowym, co może przyczynić się do zmniejszenia ich porównywalności na przestrzeni lat, jak i późniejszej interpretacji wyników. W zestawieniu 3. zaprezentowano średnią kompletność badania MHU przy uwzględnieniu kompletności osiągniętej zarówno w badaniu kwartalnym, jak i rocznym w latach 2020-2023.

Zestawienie 3. Kompletność badania *Międzynarodowy handel usługami*

Rok	2020	2021	2022	2023
Kompletność badania (w %)	85,0	84,6	87,5	87,0

Źródło: opracowanie własne

Wyniki badania są porównywalne czasowo (pomiędzy kwartałami i latami), przestrzennie (dane ogólnopolskie, jak i dla poszczególnych krajów kontrahenta lub organizacji międzynarodowych) i dziedzinowo (dla wszystkich badanych rodzajów usług).

Należy mieć również na uwadze, że jakość wyników badania zależy od jakości otrzymanych danych z poszczególnych źródeł. Kontrola w tym zakresie odbywa się już na etapie rejestracji formularza on-line w PS, jak i podczas analizy danych przez statystyków realizujących badanie, a także na etapie wykorzystania danych ze źródeł administracyjnych.

W związku z tym, że statystyka międzynarodowego handlu usługami stanowi część bilansu płatniczego w ramach rachunku bieżącego, corocznie Eurostat opracowuje i przekazuje raport jakości dotyczący statystyk w zakresie bilansu płatniczego, międzynarodowej pozycji inwestycyjnej, międzynarodowego handlu usługami i bezpośrednich inwestycji zagranicznych zbiorczo dla wszystkich krajów Unii Europejskiej ([Raport jakości, edycja 2023](#)).

Bibliografia

Bibliography

[1] Rozporządzenie Komisji (UE) nr 555/2012 z dnia 22 czerwca 2012 r. zmieniające rozporządzenie (WE) nr 184/2005 Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie statystyki Wspólnoty w zakresie bilansu płatniczego, międzynarodowego handlu usługami i zagranicznych inwestycji bezpośrednich w odniesieniu do aktualizacji wymogów dotyczących danych oraz definicji (Dz. Urz. UE L 166, 27.06.2012) ([Rozporządzenie nr 555/2012 z 22 czerwca 2012 r.](#));

[2] Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2019/2152 z dnia 27 listopada 2019 r. w sprawie europejskiej statystyki gospodarczej uchylające 10 aktów prawnych w dziedzinie statystyki gospodarczej

(Dz. Urz. UE L 327, 17.12.2019) ([Rozporządzenie 2019/2152 z 27 listopada 2019 r.](#));

[3] Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 924/2009 z dnia 16 września 2009 r. w sprawie płatności transgranicznych we Wspólnocie oraz uchylające rozporządzenie (WE) nr 2560/2001 (Dz. Urz. UE L 266, 09.10.2009) ([Rozporządzenie nr 924/2009 z 16 września 2009 r.](#));

[4] Rozporządzenie (WE) nr 184/2005 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 12 stycznia 2005 r. w sprawie statystyki Wspólnoty w zakresie bilansu płatniczego, międzynarodowego handlu usługami i zagranicznych inwestycji bezpośrednich (Dz. Urz. UE L 35, 08.02.2005) ([Rozporządzenie nr 184/2005 z 12 stycznia 2005 r.](#));

[5] Ustawa z dnia 29 czerwca 1995 r. o statystyce publicznej (Dz. U. z 2023 r. poz. 773) ([Ustawa o statystyce publicznej](#));

[6] Program badań statystycznych statystyki publicznej na rok 2023 ([PBSSP 2023](#));

[7] Zarządzenia wewnętrznego Prezesa GUS nr 35 z dnia 28.12.2011 r. w sprawie pomiaru, oceny oraz monitorowania jakości badań statystycznych w służbach statystyki publicznej;

[8] Podręcznik ds. Statystyki Międzynarodowego Handlu Usługami 2010 ([MSITS 2010](#) Manual on Statistics of International Trade in Services 2010);

[9] Raport jakości dotyczący statystyk w zakresie bilansu płatniczego, międzynarodowej pozycji inwestycyjnej, międzynarodowego handlu usługami i bezpośrednich inwestycji zagranicznych, edycja 2023;

[10] Ustawa z dnia 27 lipca 2002 r. Prawo dewizowe (Dz. U. 2022 poz. 309) ([Ustawa Prawo dewizowe](#));

[11] Jakość w statystyce ([Jakość w statystyce](#));

[12] Statystyka bilansu płatniczego – Uwagi metodyczne, Departament Statystyki NBP, Warszawa, wrzesień 2023 r. ([Uwagi metodyczne](#));

[13] Incoterms – międzynarodowe warunki sprzedaży; Biznes.gov.pl.

Załączniki

Appendices

- Załącznik 1: [DNU-K](#) Kwartałne sprawozdanie o międzynarodowej wymianie usług za ... kwartał 2023 r.
- Załącznik 2: [DNU-R](#) Roczne sprawozdanie o międzynarodowej wymianie usług za rok 2023
- Załącznik 3: [Szczegółowy opis kodów usług do badania realizowanego na formularzach DNU-K i DNU-R \(2023 r.\)](#)